

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Zielonej Górze

LZG.411.6.4.2023

Szanowna Pani
Krystyna Pławska

Wójt Gminy Bogdaniec

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I/23/004/LZG – Przyznawanie i realizacja wypłat dodatku elektrycznego przez gminy województwa lubuskiego.

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Gminy Bogdaniec (dalej: <i>Urząd</i> lub <i>Gmina</i>), ul. Mickiewicza 45, 66-450 Bogdaniec
Kierownik jednostki kontrolowanej	Krystyna Pławska – Wójt Gminy Bogdaniec (dalej: <i>Wójt</i> lub <i>Organ</i>) od 29 października 1998 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Proces przyznawania dodatku elektrycznego.2. Proces wypłacania dodatku elektrycznego.
Okres objęty kontrolą	Lata 2022-2024 (do dnia zakończenia kontroli) z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeżeli dotyczą zdarzeń i danych niezbędnych do dokonania ocen.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Zielonej Górze
Kontroler	Mariusz Kniat, doradca prawny, upoważnienie do kontroli nr LZG/94/2023 z dnia 8 listopada 2023 r. (akta kontroli str. 1-3)

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: *ustawa o NIK*.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Organ zrealizował zadania związane z przyznawaniem i wypłatą dodatku elektrycznego, jednak nie wszystkie działania prowadził rzetelnie.

W sposób zgodny z obowiązującymi wymogami zasadniczą część tych zadań powierzono do realizacji gminnej jednostce organizacyjnej – Gminnemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Bogdańcu (dalej: OPS).

Informację o możliwości, trybie i warunkach wypłaty dodatków elektrycznych podano do publicznej wiadomości, a wnioskodawcom zapewniono możliwość składania wniosków w wersji papierowej, jak i za pośrednictwem komunikacji elektronicznej.

Ponadto Organ rzetelnie ustalił zapotrzebowanie na środki finansowe na wypłatę dodatków elektrycznych, prawidłowo wydatkował i rozliczył kwotę środków otrzymanych na realizację wypłaty dodatku elektrycznego, a wypłata wszystkich przyznanych dodatków nastąpiła w terminie określonym w art. 30 ust. 5 ustawy z dnia 7 października 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach służących ochronie odbiorców energii elektrycznej w 2023 roku w związku z sytuacją na rynku energii elektrycznej³.

Stwierdzone w toku kontroli nieprawidłowości dotyczyły w szczególności nierzetelnej weryfikacji wniosków oraz załatwianiu spraw niezgodnie z terminami określonymi w KPA⁴. Badanie 46 wniosków o wypłatę dodatków elektrycznych (100% złożonych) wykazało bowiem, że Organ nie wykazał zaistnienia przesłanki dotyczącej posiadania przez wnioskodawcę statusu odbiorcy energii elektrycznej (25 przypadków) oraz faktu braku wykorzystywania przez wnioskodawców energii elektrycznej pochodzącej z mikroinstalacji (23 przypadki), a załatwienie 44 spraw nastąpiło z przekroczeniem terminu określonego w art. 35 § 3 KPA.

Nieterminowo i nie w pełni rzetelnie zrealizowano również część obowiązków sprawozdawczo-informacyjnych⁵.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Dz. U. z 2023 r. poz. 1704, ze zm., dalej: *ustawa o dodatku elektrycznym*.

⁴ Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego Dz. U. z 2023 r. poz. 775, ze zm., dalej: *KPA*.

⁵ Dotyczy: 1) wykazania nierzetelnych danych w korekcie wniosku o przyznanie środków na realizację wypłat dodatku elektrycznego oraz złożenia tej korekty po terminie określonym w przepisie art. 35 ust. 3 ustawy o dodatku elektrycznym, 2) przekazania informacji o liczbie toczących się postępowań odwoławczych / sądowych w sprawie wypłaty dodatku elektrycznego oraz o łącznej wysokości dodatków elektrycznych będącej przedmiotem tych postępowań Organ przekazał wojewodzie po terminie określonym w przepisie art. 35a ust. 1 ww. ustawy.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego kontrolowanej działalności

OBSZAR
Opis stanu
faktycznego

1. Proces przyznawania dodatku elektrycznego

1.1. Stosownie do przepisów ustawy o dodatku elektrycznym (*Rozdział 4*) procesy przyznawania oraz wypłaty dodatku elektrycznego stanowiły zadania zlecone gminie, przy czym zgodnie z przepisem art. 34 ust. 2 ww. ustawy wójt może pisemnie upoważnić m.in. kierownika ośrodka pomocy społecznej (a na jego wniosek również inne osoby) do prowadzenia postępowań w sprawach dotyczących wypłaty dodatku elektrycznego.

Zarządzeniem z dnia 30 listopada 2022 r.⁶ Wójt upoważniła Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bogdańcu (dalej: *Kierownik OPS*) do: 1) prowadzenia postępowań w sprawach dotyczących wypłaty dodatku elektrycznego, 2) wydawania rozstrzygnięć, w tym decyzji administracyjnych, 3) przekazywania informacji o przyznaniu dodatku elektrycznego.

Ponadto na wniosek Kierownika OPS z dnia 1 grudnia 2022 r. Wójt upoważniła w dniu 2 grudnia 2022 r. sześciu pracowników OPS, przy czym w przypadku jednego pracownika zakres upoważnienia pokrywał się z przyznanym Kierownikowi OPS, natomiast w przypadku pozostałych pięciu pracowników nie obejmował wydawania rozstrzygnięć, w tym decyzji administracyjnych.

(akta kontroli. str. 4-11)

W sprawie sposobu sprawowania nadzoru nad ww. zadaniami Wójt wyjaśniła, że: *Decyzja o powierzeniu zadań dotyczących procesu przyznawania i wypłacania dodatków elektrycznych do GOPS wynikała przede wszystkim z dotychczasowych doświadczeń GOPS w realizacji analogicznych zadań, w szczególności przy wypłacie dodatku węglowego. Nadzór nad GOPS sprawowany jest z poziomu urzędu zarówno przeze mnie, Zastępcę Wójta oraz skarbnika w szczególności poprzez analizę przesyłanych sprawozdań, informacji, a także bieżącej roboczej współpracy. Bardzo wysoko oceniam pracę naszego Ośrodka zwłaszcza mając na uwadze ogrom realizowanych przez pracowników zadań i dodawania kolejnych obowiązków. W obszarze objętym kontrolą NIK wystąpiło jednak szereg nieprawidłowości, które wskazują na konieczność ściślejszego nadzoru, jak i wsparcia w przypadku realizacji w przyszłości analogicznych zadań, zwłaszcza że te zadania są zadaniami Wójta.*

(akta kontroli. str. 12-14)

1.2. Mieszkańcy Gminy mogli składać wnioski o wypłatę dodatków elektrycznych w Urzędzie i OPS za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej⁷ oraz w wersji papierowej w siedzibach jednostek, co było zgodne z wymogiem określonym w przepisie art. 31 ust. 1 ustawy o dodatku elektrycznym.

Ponadto w celu rozpowszechnienia wśród mieszkańców Gminy informacji o zasadach i trybie wnioskowania o dodatek elektryczny informacje w tym zakresie zamieszczono w biuletynie lokalnym „Wieści z Bogdańca”⁸, a także omówione zostały na spotkaniach z sołtysami oraz na sesji Rady Gminy. Wzór wniosku był udostępniony w siedzibach Urzędu oraz OPS, a także do pobrania (wersja elektroniczna) na stronie internetowej Gminy.

⁶ Nr BR.0050.267.2022.

⁷ Z rejestru wniosków o dodatek elektryczny wynikało, że były to wnioski złożone za pośrednictwem Elektronicznej Platformy Usług Administracji Publicznej (dalej: ePUAP). Nie było przypadków złożenia wniosków o wypłatę dodatku elektrycznego przy użyciu aplikacji mObywatel.

⁸ Kwartalnik – wydanie grudzień 2022 r.

1.3. W okresie objętym kontrolą do Urzędu/OPS w ustawowym terminie (w okresie od 1 grudnia 2022 do 1 lutego 2023 r.) wpłynęło ogółem 46 wniosków o przyznanie dodatku elektrycznego, z tego 38 w wersji papierowej, a osiem drogą elektroniczną (ePUAP). Spośród ww. wniosków w 25 przypadkach wnioskowano o kwotę podstawową (1000 zł), a w 21 przypadkach o kwotę podwyższoną (1500 zł).

Na podstawie ww. wniosków przyznano ogółem 43 dodatki elektryczne, z tego 23 na kwotę podstawową, a 20 na kwotę podwyższoną.

W dwóch przypadkach wnioskodawcy wycofali wnioski⁹, co skutkowało wydaniem decyzji o umorzeniu postępowania, a w jednym przypadku Organ wydał decyzję o odmowie przyznania dodatku (brak zamieszkiwania gospodarstwa domowego wnioskodawcy pod wskazanym we wniosku adresem, brak zgody na przeprowadzenie wywiadu środowiskowego – art. 32 ust. 5 ustawy o dodatku elektrycznym¹⁰), przy czym od ww. decyzji strony nie wniosły odwołania.

(akta kontroli. str. 22-32, 76)

1.4. Badaniem w zakresie prawidłowości prowadzenia postępowań w sprawie dodatków elektrycznych objęto wszystkie wnioski o przyznanie dodatków (tj. 46 wniosków). Analiza dokumentacji ww. postępowań, a także danych z Urzędu/OPS wykazała m.in., że:

- Organ w sposób uzasadniony i w prawidłowej formie (decyzji administracyjnej) w jednym przypadku odmówił przyznania dodatku elektrycznego¹¹, a w dwóch przypadkach umorzył postępowania z powodu wycofania wniosków;
- w przypadku 43 postępowań zakończonych przyznaniem dodatku elektrycznego (z tego w 23 przypadkach w kwocie 1000 zł, a w 20 przypadkach w kwocie – 1500 zł):
 - źródło ogrzewania wykorzystywane pod wskazanym przez wnioskodawcę adresem zamieszkiwania gospodarstwa domowego stanowiła energia elektryczna, co zostało odnotowane (zgłoszone lub wpisane) do CEEB¹² (art. 27 ust. 1 ustawy o dodatku elektrycznym), przy czym w jednym przypadku wpisu do CEEB dokonano z urzędu po uprzednim przeprowadzeniu wywiadu środowiskowego (art. 32a ust. 2 ustawy o dodatku elektrycznym);
 - nie zachodziły przesłanki negatywne, o których mowa w przepisach art. 28 ust. 4-6 obowiązujące do odmowy przyznania dodatku (tj. zakup paliwa stałego, przyznanie dodatku węglowego, przyznanie dodatku dla gospodarstw domowych);

⁹ Sprawy: DE20/2022 – wniosek z dnia 29 grudnia 2022 r., oświadczenie o wycofaniu wniosku z dnia 16 stycznia 2023 r., decyzja o umorzeniu postępowania z dnia 17 stycznia 2023 r. oraz DE43/2022 – wniosek z dnia 31 stycznia 2023 r., oświadczenie o wycofaniu wniosku z dnia 27 lutego 2023 r., decyzja o umorzeniu postępowania z dnia 27 lutego 2023 r.

¹⁰ Sprawa: DE38/2022 – wniosek z dnia 25 stycznia 2023 r., decyzja o odmowie przyznania dodatku z dnia 14 kwietnia 2023 r.

¹¹ Sprawa: DE38/2022 – wniosek z dnia 25 stycznia 2023 r., decyzja o odmowie przyznania dodatku z dnia 14 kwietnia 2023 r. z uwagi na brak zamieszkiwania gospodarstwa domowego wnioskodawcy pod wskazanym we wniosku adresem, brak zgody na przeprowadzenie wywiadu środowiskowego – art. 32 ust. 5 ustawy o dodatku elektrycznym.

¹² W 32 przypadkach wpisu do CEEB dokonano przed 11 sierpnem 2022 r., w 10 przypadkach po tym dniu, przy czym zasilanie energią elektryczną (źródło ogrzewania) wpisano po raz pierwszy, a w jednym przypadku wpisu dokonano z urzędu.

- nie stwierdzono przypadków przyznania dodatku temu samemu wnioskodawcy na różne adresy gospodarstw domowych, a także różnym gospodarstwom domowym zamieszkującym pod tym samym adresem (w tym samym lokalu¹³);
- przyznanie dodatku w 41 przypadkach nastąpiło w drodze prawidłowo przesłanej wnioskodawcom¹⁴ informacji o przyznaniu dodatku, natomiast w przypadku dwóch wnioskodawców¹⁵ przyznanie dodatku nastąpiło na podstawie decyzji administracyjnej, o której mowa w przepisie art. 28 ust. 2b ustawy o dodatku elektrycznym;
- w przypadku przyznania dodatku podwyższonego (1500 zł) każdorazowo w aktach sprawy znajdowały się dowody (faktury lub zaświadczenia) potwierdzające fakt zużycia energii elektrycznej pow. 5 MWh w 2021 r. zgodnie z wymogiem art. 30 ust. 2 ustawy o dodatku elektrycznym;
- w 18 przypadkach w toku prowadzonych postępowań potwierdzono, że wnioskodawca był odbiorcą energii elektrycznej¹⁶ (na podstawie umów, faktur lub zaświadczeń wydanych przez przedsiębiorstwo energetyczne), natomiast w pozostałych 25 przypadkach¹⁷ Organ nie wykazał tej przesłanki – w dokumentacji brak dowodów potwierdzających status wnioskodawcy jako odbiorcy energii elektrycznej (art. 27 ust. 1 ustawy o dodatku elektrycznym), co szerzej opisano w dalszej części wystąpienia, w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”;
- w 20 przypadkach fakt braku wykorzystywania przez wnioskodawcę energii elektrycznej pochodzącej z mikroinstalacji (przesłanka obligująca do odmowy przyznania dodatku – art. 27 ust. 2 ustawy o dodatku elektrycznym) został potwierdzony w aktach sprawy (faktury lub wywiad środowiskowy), natomiast w przypadku pozostałych 23 spraw¹⁸ fakt braku ww. mikroinstalacji został potwierdzony jedynie oświadczeniem wnioskodawcy (bez jakichkolwiek czynności weryfikacyjnych ze strony Organu), co szerzej opisano w dalszej części wystąpienia, w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”;

¹³ W sprawach: DE30/2022 (wniosek z dnia 13 stycznia 2023 r. decyzja o przyznaniu dodatku z dnia 20 marca 2023 r.) oraz DE35/2022 (wniosek z dnia 20 stycznia 2023 r. decyzja o przyznaniu dodatku z dnia 20 marca 2023 r.) w wyniku przeprowadzonego wywiadu środowiskowego ustalono, że pod tym samym adresem były prowadzone oddzielne gospodarstwa domowe w odrębnych lokalach, co uprawniało do przyznania dodatku na podstawie decyzji administracyjnej, o której mowa w przepisie art. 28 ust. 2b ustawy o dodatku elektrycznym.

¹⁴ W przypadku wniosków zawierających adres poczty elektronicznej wnioskodawcy informację każdorazowo przesyłano na wskazany adres, a w pozostałych przypadkach informację zamieszczano w aktach sprawy po uprzednim poinformowaniu wnioskodawcy o możliwości osobistego odbioru zgodnie z przepisem art. 33 ust. 2 ustawy o dodatku elektrycznym.

¹⁵ Sprawy: DE30/2022 oraz DE35/2022.

¹⁶ W rozumieniu art. 3 pkt 13b ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz. U. z 2022 r. poz. 1385, ze zm.), tj. odbiorca końcowy dokonujący zakupu energii elektrycznej w celu jej zużycia w gospodarstwie domowym.

¹⁷ Z tego: w pięciu przypadkach odbiorcą energii elektrycznej był wykazany we wniosku inny członek gospodarstwa domowego (tj. wnioski na kwotę 1500,00 zł: sprawy DE01/2022, DE12/2022, DE22/2022, DE31/2022, wnioski na kwotę 1000,00 zł: sprawa DE06/2022), a w 20 przypadkach w dokumentacji brak jakichkolwiek dowodów potwierdzających status wnioskodawcy jako odbiorcy energii elektrycznej (wnioski na kwotę 1000,00 zł: sprawy DE03/2022, DE08/2022, DE09/2022, DE10/2022, DE11/2022, DE13/2022, DE14/2022, DE15/2022, DE16/2022, DE17/2022, DE18/2022, DE19/2022, DE21/2022, DE26/2022, DE30/2022, DE34/2022, DE35/2022, DE37/2022, DE40/2022, DE42/2022).

¹⁸ Wnioski na kwotę 1500,00 zł: sprawy DE01/2022, DE05/2022, DE44/2022, DE45/2022, wnioski na kwotę 1000,00 zł: sprawy DE03/2022, DE08/2022, DE09/2022, DE10/2022, DE11/2022, DE13/2022, DE14/2022, DE15/2022, DE16/2022, DE17/2022, DE18/2022, DE19/2022, DE21/2022, DE26/2022, DE30/2022, DE34/2022, DE37/2022, DE40/2022, DE42/2022.

- w zakresie terminowości załatwiania spraw (46 postępowań) ustalono, m.in. że:
 - w dwóch przypadkach Organ załatwił sprawę w terminie przewidzianym w przepisie art. 35 § 3 KPA (nie później niż w ciągu miesiąca),
 - w przypadku pozostałych 44 spraw przekroczone ww. termin, przy czym w 11 przypadkach¹⁹ załatwiono sprawę w przedziale od jednego do dwóch miesięcy, w 17 przypadkach²⁰ załatwiono sprawę w przedziale od dwóch do trzech miesięcy, a w 16 przypadkach²¹ powyżej trzech miesięcy od wpływu wniosku, przy czym w żadnym z ww. przypadków Organ nie zawiadomił strony o przyczynie zwłoki, wskazując nowy termin załatwienia sprawy oraz pouczając o prawie do wniesienia ponaglenia, do czego zobowiązywał przepis art. 36 §1 KPA; co szerzej opisano w dalszej części wystąpienia, w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”;
- we wszystkich przypadkach przyznania dodatku elektrycznego wypłata nastąpiła w przyznanej wysokości i w terminie przewidzianym w przepisie art. 30 ust. 5 ustawy o dodatku elektrycznym (do dnia 31 marca 2023 r.).

(akta kontroli. str. 12-14, 22-35, 76)

1.5. W okresie objętym kontrolą wydano na podstawie przepisu art. 32 ust. 1 ustawy o dodatku elektrycznym jedną decyzję administracyjną o przyznaniu z urzędu dodatku elektrycznego²² w kwocie podwyższonej (1500 zł).

Analiza ww. postępowania oraz dokumentacji Urzędu wykazała m.in., że w dniu 17 lutego 2023 r. Organ wszczął z urzędu postępowanie w sprawie przyznania dodatku elektrycznego, a następnie przeprowadził wywiad środowiskowy u strony postępowania (dalej: *beneficjent*) w celu ustalenia prawa do dodatku, w wyniku którego ustalono, m.in. że:

- w skład gospodarstwa domowego (dom jednorodzinny) wchodziły trzy osoby, źródłem ogrzewania była pompa ciepła (zasilana energią elektryczną), a źródło to zostało wykazane w CEEB;
- beneficjent był odbiorcą energii elektrycznej, a w jego gospodarstwie domowym nie była wykorzystywana energia elektryczna pochodząca z mikroinstalacji;
- w roku 2021 w gospodarstwie domowym zużyto 12,7 MWh.

W uzasadnieniu decyzji o przyznaniu dodatku elektrycznego Organ nie wykazał szczególnych okoliczności / uwarunkowań uzasadniających przyznanie dodatku z urzędu, a w analogicznej sytuacji co beneficjent, pozostawało na terenie Gminy ponad 100 gospodarstw domowych (potencjalnych beneficjentów), co szerzej opisano w dalszej części wystąpienia, w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli. str. 12-14, 22-40)

¹⁹ Sprawy: DE35/2022, DE36/2022, DE37/2022, DE39/2022, DE40/2022, DE41/2022, DE42/2022, DE44/2022, DE45/2022, DE46/2022, DE47/2022.

²⁰ Sprawy: DE17/2022, DE18/2022, DE19/2022, DE21/2022, DE22/2022, DE23/2022, DE24/2022, DE26/2022, DE27/2022, DE28/2022, DE29/2022, DE30/2022, DE31/2022, DE32/2022, DE33/2022, DE34/2022, DE38//2022.

²¹ Sprawy: DE01/2022, DE02/2022, DE03/2022, DE04/2022, DE05/2022, DE06/2022, DE07/2022, DE08/2022, DE09/2022, DE10/2022, DE11/2022, DE12/2022, DE13/2022, DE14/2022, DE15/2022, DE16/2022.

²² Sprawa: DE49/2022, decyzja z dnia 20 marca 2023 r.

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W przypadku 25 postępowań zakończonych przyznaniem dodatków elektrycznych, w łącznej kwocie 26,0 tys. zł²³, Organ nie wykazał określonej w przepisie art. 27 ust. 1 ustawy o dodatku elektrycznym przesłanki dotyczącej posiadania przez wnioskodawcę statusu odbiorcy energii elektrycznej²⁴ (w zgromadzonej dokumentacji brak było w szczególności faktur, umów, zaświadczeń wydanych przez przedsiębiorstwo energetyczne określających odbiorcę energii elektrycznej w gospodarstwie domowym wskazanym we wniosku). Powyższe stanowiło naruszenie wymogów określonych w art. 7 oraz art. 77 § 1 KPA w zw. z art. 34 ust. 3 ustawy o dodatku elektrycznym obligujących Organ do rzetelnego wyjaśnienia stanu faktycznego oraz zebrania dowodów potwierdzających zaistnienie ww. przesłanki uprawniającej do przyznania dodatku.

(akta kontroli. str. 12-14, 22-35)

Inspektor w OPS²⁵ wyjaśniła, że: *Brak w ww. postępowaniach dowodów potwierdzających fakt posiadania przez wnioskodawców statusu odbiorców energii elektrycznej w rozumieniu Prawa energetycznego wynikał zarówno z mojej niedostatecznej wiedzy o konieczności dokumentowania tej okoliczności, jak i konieczności szybkiego procedowania tak dużej liczby wniosków, przy jednoczesnym wykonywaniu szeregu innych obowiązków związanych z moim stanowiskiem pracy. Jednocześnie deklaruję, że w przypadku kontynuowania tego rodzaju zadań każdorazowo będziemy żądać wykazania przez wnioskodawców statusu odbiorcy energii, np. poprzez przedłożenie faktur lub umów z przedsiębiorstwem energetycznym.*

(akta kontroli. str. 32-35)

Wójt wyjaśniła, że: *W mojej ocenie powyższa nieprawidłowość nie miała charakteru zawinionego. W przyszłych postępowaniach dotyczących analogicznych spraw postaramy się, rzetelnie ustalać i dokumentować wszystkie istotne dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności.*

(akta kontroli. str. 12-14)

2. W przypadku 23 postępowań zakończonych przyznaniem dodatków elektrycznych, w łącznej kwocie 25,0 tys. zł²⁶, Organ nie podjął jakichkolwiek czynności weryfikacyjnych wobec złożonych przez wnioskodawców oświadczeń o braku wykorzystywania przez wnioskodawcę energii elektrycznej pochodzącej z mikroinstalacji (przesłanka obligująca do odmowy przyznania dodatku – art. 27 ust. 2 ustawy o dodatku elektrycznym). W szczególności – w odróżnieniu od pozostałych 20 postępowań

²³ Z tego w pięciu w pięciu przypadkach odbiorcą energii elektrycznej był wykazany we wniosku inny członek gospodarstwa domowego (wnioski na kwotę 1500,00 zł: sprawy DE01/2022, DE12/2022, DE22/2022, DE31/2022, wnioski na kwotę 1000,00 zł: sprawa DE06/2022), a w pozostałych 20 przypadkach w zgromadzonej dokumentacji brak było jakichkolwiek informacji o odbiorcy energii (wnioski na kwotę 1000,00zł: sprawy DE03/2022, DE08/2022, DE09/2022, DE10/2022, DE11/2022, DE13/2022, DE14/2022, DE15/2022, DE16/2022, DE17/2022, DE18/2022, DE19/2022, DE21/2022, DE26/2022, DE30/2022, DE34/2022, DE35/2022, DE37/2022, DE40/2022, DE42/2022).

²⁴ W rozumieniu art. 3 pkt 13b ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz. U. z 2022 r. poz. 1385, ze zm.), tj. odbiorca końcowy dokonujący zakupu energii elektrycznej w celu jej zużycia w gospodarstwie domowym.

²⁵ Upoważniona przez Wójta do prowadzenia postępowań w sprawach dotyczących wypłaty dodatku elektrycznego oraz przekazywania informacji o przyznaniu dodatku elektrycznego.

²⁶ Wnioski na kwotę 1500,00 zł: sprawy DE01/2022, DE05/2022, DE44/2022, DE45/2022, wnioski na kwotę 1000,00 zł: sprawy DE03/2022, DE08/2022, DE09/2022, DE10/2022, DE11/2022, DE13/2022, DE14/2022, DE15/2022, DE16/2022, DE17/2022, DE18/2022, DE19/2022, DE21/2022, DE26/2022, DE30/2022, DE34/2022, DE37/2022, DE40/2022, DE42/2022.

zakończonych przyznaniem dodatków – Organ nie podjął czynności wyjaśniających (nie zgromadził w aktach sprawy dowodów np. faktur, protokołów z wywiadów środowiskowych) w celu wykazania braku ww. mikroinstalacji. Powyższe zaniechanie świadczy o nierzetelnym prowadzeniu ww. postępowań.

(akta kontroli. str. 12-14, 22-35)

Inspektor w OPS wyjaśniła, że: *Faktycznie w przypadku części prowadzonych postępowań w sprawie przyznania dodatku elektrycznego nie dokonywaliśmy dodatkowej weryfikacji faktu braku posiadania mikroinstalacji i opieraliśmy się wyłącznie na oświadczeniach wnioskodawców w tym zakresie. Podobnie jak w przypadku braku wykazania statusu odbiorcy energii elektrycznej naszym błędem było zaniechanie żądania faktur lub umów, z których jednoznacznie by wynikało czy dany odbiorca jest również prosumentem (posiadaczem mikroinstalacji).*

(akta kontroli. str. 32-35)

Wójt wyjaśniła, że: *Również w tym przypadku merytoryczny pracownik – w mojej ocenie w sposób niezawiniony – nie w pełni rzetelnie prowadził postępowania. Jak już uprzednio deklarowałam, postaramy się wyeliminować tego rodzaju błędy w przyszłości.*

(akta kontroli. str. 12-14)

3. W 44 spośród 46 spraw objętych badaniem załatwienie sprawy nastąpiło z przekroczeniem terminu określonego w art. 35 § 3 KPA (nie później niż w ciągu miesiąca), przy czym w żadnym z ww. przypadków Organ nie zawiadomił strony o przyczynie zwłoki, wskazując nowy termin załatwienia sprawy oraz pouczając o prawie do wniesienia ponaglenia, do czego zobowiązywał przepis art. 36 § 1 KPA.

(akta kontroli. str. 12-14, 22-35)

Inspektor w OPS wyjaśniła, że: *Nieterminowe załatwienie spraw było spowodowane przede wszystkim oczekiwaniem na otrzymanie od wojewody dotacji na wypłatę dodatków elektrycznych. Po otrzymaniu tych środków od razu przystąpiliśmy do załatwiania spraw – sporządzania informacji o przyznaniu dodatków. Natomiast naszym ewidentnym błędem było niezawiadomianie wnioskodawców o przyczynach zwłoki i wskazaniu nowego terminu załatwiania sprawy zgodnie z wymogami KPA.*

(akta kontroli. str. 32-35)

Wójt wyjaśniła, że: *Niewątpliwym wpływem na terminy załatwienia spraw miał fakt otrzymania środków od wojewody dopiero w połowie marca 2023 r. W przypadku wcześniejszego otrzymania tych środków myślę, że również przyznawanie i wypłaty byłyby szybsze.*

(akta kontroli. str. 12-14)

4. W przypadku jednej sprawy zakończonej przyznaniem dodatku elektrycznego w kwocie 1500 zł z urzędu²⁷, Organ nie wykazał szczególnych okoliczności/uwarunkowań uzasadniających przyznanie tego dodatku, a w szczególności:
 - beneficjent nie korzystał ze świadczeń o charakterze socjalnym z OPS;
 - wg danych z CEEB na terenie Gminy było ogółem 113 gospodarstw domowych (z wyłączeniem gospodarstw, którym przyznano dodatek) dysponujących źródłem ogrzewania zasilanym energią elektryczną (potencjalnych beneficjentów dodatku elektrycznego).

²⁷ Sprawa: DE49/2022, decyzja z dnia 20 marca 2023 r.

(akta kontroli. str. 12-14, 22-40)

Inspektor w OPS wyjaśniła, że: *W przypadku tej sprawy w dniu 15 lutego 2023 r. zgłosiła się do nas mieszkanka Gminy z prośbą o przyznanie dodatku elektrycznego. Z uwagi na fakt, że ustawowy termin na składanie wniosków upłynął z dniem 1 lutego 2023 r., a wnioski złożone po tym dniu należało pozostawić bez rozpoznania, wszczęcie postępowania z urzędu było jedyną możliwością przyznania tej mieszkance dodatku. To była jedyna przyczyna wszczęcia tego postępowania i przyznania dodatku. Nie badaliśmy żądanych innych okoliczności związanych ze szczególną sytuacją beneficjenta, a w szczególności czy nie zalicza się on do tzw. uprawnionych wrażliwych.*

(akta kontroli. str. 32-35)

Wójt wyjaśniła, że: *Ten jednostkowy przypadek był wyrazem chęci pomocy osobie, która spóźniła się ze złożeniem wniosku w ustawowym terminie. Jako organ postaram się w przyszłości bardzo powściągliwie i po wnikliwej analizie korzystać z fakultatywnych uprawnień dotyczących przyznawania świadczeń ze środków publicznych.*

(akta kontroli. str. 12-14)

OCENA CZĄSTKOWA

Organ zapewnił mieszkańcom Gminy dostęp do informacji o możliwości, trybie i warunkach wypłaty dodatków elektrycznych, a także możliwość składania wniosków w wersji papierowej, jak i za pośrednictwem komunikacji elektronicznej.

Organ weryfikował wnioski oraz dokumentację źródłową pod kątem prawidłowości wpisania głównego źródła ciepła do CEEB, występowania przesłanek negatywnych (gdy dodatek elektryczny nie przysługiwał) oraz pod kątem wielkości zużycia energii elektrycznej – przy wnioskach o wypłatę dodatku elektrycznego na kwotę podwyższoną (1500 zł). Czynności weryfikacyjne udokumentowano, a informacje o przyznaniu dodatków elektrycznych prawidłowo przekazano.

Stwierdzone w tym obszarze nieprawidłowości dotyczyły natomiast nierzetelnej weryfikacji wniosków, polegającej na niewykazaniu zaistnienia przesłanki dotyczącej posiadania przez wnioskodawcę statusu odbiorcy energii elektrycznej (25 przypadków), a także faktu braku wykorzystywania przez wnioskodawców energii elektrycznej pochodzącej z mikroinstalacji (23 przypadki). Załatwienie aż 44 z 46 spraw dotyczących dodatków elektrycznych nastąpiło z przekroczeniem terminu określonego w art. 35 § 3 KPA. Ponadto stwierdzono jednostkowy przypadek²⁸ przyznania dodatku elektrycznego z urzędu, bez uprzedniego wykazania szczególnych okoliczności/uwarunkowań uzasadniających przyznanie tego dodatku.

OBSZAR

2. Proces wypłacania dodatku elektrycznego

Opis stanu faktycznego

2.1. Z przekazanej do wojewody w dniu 9 stycznia 2023 roku wstępnej informacji wynikało, że w Gminie/OPS złożono łącznie 23 wnioski na kwotę 28,5 tys. zł, w tym: 12 wniosków na kwotę podstawową (1000 zł) oraz 11 wniosków na kwotę podwyższoną (1500 zł).

Następnie, w terminie określonym w przepisie art. 35 ust. 3 ustawy o dodatku elektrycznym (tj. 1 lutego 2023 r.), przekazano do wojewody wnioski o przyznanie środków na realizację wypłat dodatku elektrycznego dla Gminy.

We wniosku podano, że w Gminie złożono ogółem 47 wniosków²⁹ na łączną kwotę 59 tys. zł, w tym: 23 wnioski na kwotę podstawową (1000 zł) o łącznej wartości 23 tys. zł oraz 24 wnioski na kwotę podwyższoną (1500 zł) o łącznej wartości 36 tys. zł.

²⁸ Sprawa: DE49/2022, decyzja z dnia 20 marca 2023 r. o przyznaniu dodatku w kwocie 1500 zł.

²⁹ W tym jeden wniosek przekazany przez Samorządowe Kolegium Odwoławcze w Gorzowie Wlkp. celem załatwienia wniosku złożonego przez Wójta Gminy Deszczno.

Na dzień przekazania do wojewody wniosku o przyznanie środków na realizację wypłat dodatku elektrycznego Organ nie rozpatrzył żadnego z wniosków, jeden wniosek został odrzucony, a do rozpatrzenia pozostało 46 wniosków o łącznej wartości 58,0 tys. zł (22 na kwotę podstawową oraz 24 na kwotę podwyższoną). Łączna wartość zapotrzebowania środków na wypłatę dodatków elektrycznych przez Gminę z uwzględnieniem 2% kosztów obsługi wyniosła 59,2 tys. zł.

(akta kontroli str. 41-49, 57)

Korektę wniosku o przyznanie środków na realizację wypłat dodatku elektrycznego Organ przekazał do wojewody w dniu 24 lutego 2023 r., tj. po terminie określonym w przepisie art. 35 ust. 3 ustawy o dodatku elektrycznym (do 15 lutego 2023 r.), co szerzej opisano w dalszej części wystąpienia, w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

W korekcie wniosku Organ wykazał ogółem 47 wniosków³⁰ na łączną kwotę 59 tys. zł, w tym: 26 wniosków na kwotę podstawową (1 tys. zł) o łącznej wartości 23 tys. zł oraz 24 wnioski na kwotę podwyższoną (1,5 tys. zł) o łącznej wartości 36 tys. zł, przy czym stwierdzono nierzetelne wykazanie w korekcie danych odnośnie liczby oraz wartości wniosków w poszczególnych rodzajach (podstawowy, podwyższony), co szerzej opisano w dalszej części wystąpienia, w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli. str. 12-14, 33-35, 50-56)

W dniu 15 marca 2023 roku wojewoda przekazał Gminie w jednorazowej transzy środki na realizację wypłat dodatku elektrycznego w kwocie 56,6 tys. zł.

Wypłaty wszystkich dodatków elektrycznych zostały zrealizowane w dniu 23 marca 2023 r., co było zgodne z terminem określonym w przepisie art. 30 ust. 5 ustawy o dodatku elektrycznym³¹.

(akta kontroli str. 72-75)

2.2. Środki otrzymane od wojewody na realizację wypłat dodatku elektrycznego wyniosły łącznie 56,6 tys. zł.

Środki wydatkowane przez Gminę na ww. zadanie wyniosły łącznie 55,6 tys. zł, w tym na wypłatę dodatków elektrycznych 54,5 tys. zł, a na koszty wypłaty 1,1 tys. zł³² (koszty obsługi). Niewykorzystaną część dotacji w kwocie 1,0 tys. zł zwrócono na rachunek wojewody w dniu 14 kwietnia 2023 r.

Wysokość kwot wydatkowanych na wypłatę dodatków elektrycznych, a także na koszty obsługi były prawidłowe oraz zgodne z danymi dotyczącymi przyznaných dodatków, opisanych w pkt. 1.3 oraz 1.5. wystąpienia pokontrolnego.

(akta kontroli str. 22-32, 58-67, 71-76)

2.3. W ustawowym terminie (tj. 27 kwietnia 2023 r.) Organ przekazał wojewodzie rozliczenie środków na realizację wypłat dodatku elektrycznego, o którym mowa w przepisie art. 36 ust. 3 ustawy o dodatku elektrycznym.

W rozliczeniu wyodrębniono liczbę wniosków złożonych i wypłaconych w podziale na kwotę podstawową (1 tys. zł) i podwyższoną (1,5 tys. zł), a także podano wartości

³⁰ Bez uwzględnienia wniosku przekazanego przez Samorządowe Kolegium Odwoławcze w Gorzowie Wlkp., natomiast uwzględniono przyznanie jednego dodatku elektrycznego z urzędu.

³¹ Dodatek elektryczny miał być wypłacony w terminie do dnia 31 marca 2023 r.

³² Stosownie do przepisu art. 36 ust. 2 ustawy o dodatku elektrycznym koszty wypłacania dodatku elektrycznego stanowią 2% łącznej kwoty dotacji wypłaconej gminie.

środków otrzymanych i wypłaconych na wypłatę dodatków (w tym na koszty obsługi). Dane wykazane w ww. rozliczeniu były zgodne ze stanem faktycznym.

(akta kontroli str. 22-32, 58-67, 71-76)

Informację o liczbie toczących się postępowań odwoławczych / sądowych w sprawie wypłaty dodatku elektrycznego oraz o łącznej wysokości dodatków elektrycznych będącej przedmiotem tych postępowań Organ przekazał wojewodzie w dniu 22 czerwca 2023 r., tj. po terminie określonym w przepisie art. 35a ust. 1 ustawy o dodatku elektrycznym (do 15 czerwca), co szerzej opisano w dalszej części wystąpienia, w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

Z ww. informacji wynikało, że w okresie objętym kontrolą nie toczyły się tego rodzaju postępowania.

(akta kontroli str. 12-14, 32-35, 68-70)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Korektę wniosku o przyznanie środków na realizację wypłat dodatku elektrycznego Organ³³ przekazał do wojewody w dniu 24 lutego 2023 r., tj. po terminie określonym w przepisie art. 35 ust. 3 ustawy o dodatku elektrycznym (do 15 lutego 2023 r.).

(akta kontroli. str. 12-14, 33-35, 50-56)

Inspektor w OPS wyjaśniła, że: *Korektę wniosku o przyznanie środków na realizację wypłat dodatku elektrycznego przygotowałam z nieznacznym opóźnieniem z uwagi na równoczesne wykonywanie szeregu innych obowiązków przypisanych do mojego stanowiska pracy.*

(akta kontroli. str. 32-35)

2. W korekcie wniosku o przyznanie środków na realizację wypłat dodatku elektrycznego³⁴ przekazanych do wojewody w dniu 24 lutego 2023 r. wykazano nierzetelne dane w zakresie liczby i wartości wniosków złożonych³⁵ i rozpatrzonych³⁶ na kwotę podstawową oraz podwyższoną, a w konsekwencji kwoty zapotrzebowania uwzględniającej 2% kosztów obsługi³⁷.

(akta kontroli. str. 12-14, 33-35, 50-56)

Inspektor w OPS wyjaśniła, że: *Nierzetelne dane wykazane w korekcie wniosku wynikały z mojego błędu przy obliczaniu liczby wniosków w poszczególnych kategoriach, co w konsekwencji wpłynęło na wykazane w korekcie wartości. Jednocześnie informuję, że dołożę najwyższej staranności by tego rodzaju błędy nie pojawiały się w przyszłości w analogicznych sprawach.*

(akta kontroli. str. 32-35)

³³ Z upoważnienia Wójta korektę wniosku o przyznanie środków na realizację wypłat dodatku elektrycznego podpisała i przekazała do wojewody Kierownik OPS.

³⁴ Z upoważnienia Wójta korektę wniosku o przyznanie środków na realizację wypłat dodatku elektrycznego podpisała i przekazała do wojewody Kierownik OPS.

³⁵ Wykazano wpływ 26 wniosków na kwotę podstawową 1000 zł o wartości 26.000,00 zł, podczas gdy faktycznie wpłynęło 25 wniosków o wartości 25.000,00 zł, wykazano wpływ 21 wniosków na kwotę podwyższoną 1500 zł o wartości 31.500,00 zł, podczas gdy faktycznie wpłynęły 22 wnioski o wartości 33.000,00 zł.

³⁶ Wykazano rozpatrzenie 24 wniosków na kwotę podstawową 1000 zł o wartości 24.000,00 zł, podczas gdy faktycznie rozpatrzono 23 wnioski o wartości 23.000,00 zł, wykazano rozpatrzenie 20 wniosków na kwotę podwyższoną 1500 zł o wartości 30.000,00 zł, podczas gdy faktycznie rozpatrzono 21 wniosków o wartości 31.500,00 zł.

³⁷ Wykazano kwotę 56.610 zł, podczas gdy faktyczna kwota wynosiła 57.120 zł.

3. Informację o liczbie toczących się postępowań odwoławczych / sądowych w sprawie wypłaty dodatku elektrycznego oraz o łącznej wysokości dodatków elektrycznych będącej przedmiotem tych postępowań Organ przekazał wojewodzie w dniu 22 czerwca 2023 r., tj. po terminie określonym w przepisie art. 35a ust. 1 ustawy o dodatku elektrycznym (do 15 czerwca).

(akta kontroli str. 12-14, 32-35, 68-70)

Inspektor w OPS wyjaśniła, że: *Fakt wysłania informacji po terminie wynikał z mojego przeoczenia wynikającego w szczególności z równoczesnego wykonywania szeregu innych obowiązków przypisanych do mojego stanowiska pracy.*

(akta kontroli. str. 32-35)

Wójt odnosząc się do nieprawidłowości stwierdzonych w tym obszarze wyjaśniła, że: *Dołożę najwyższej staranności aby wszelkie informacje, sprawozdania oraz wnioski dotyczące przyszłych analogicznych programów (zadań) realizowane były bardziej rzetelnie i w ustawowych terminach.*

(akta kontroli str. 12-14, 32-35, 68-70)

OCENA CZĄSTKOWA

Organ rzetelnie ustalił zapotrzebowanie na środki finansowe na wypłatę dodatków elektrycznych, prawidłowo wydatkował i rozliczył kwotę środków otrzymanych na realizację wypłaty dodatku elektrycznego, a wypłata wszystkich przyznanych dodatków nastąpiła w terminie określonym w art. 30 ust. 5 ustawy o dodatku elektrycznym. Nieterminowo i nie w pełni rzetelnie zrealizowano natomiast część obowiązków sprawozdawczo-informacyjnych³⁸.

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, w przypadku realizacji zadań związanych z procesem przyznawania i wypłaty dodatków elektrycznych, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, formułuje następujące wnioski:

- Wnioski
1. Przyznawanie dodatków elektrycznych wyłącznie na podstawie kompletnego materiału dowodowego, wskazującego na występowanie ustawowych przesłanek/braku zaistnienia przesłanek negatywnych.
 2. Załatwianie spraw dotyczących przyznawania dodatków elektrycznych w terminach przewidzianych w KPA.
 3. Wszczywanie postępowań w sprawie przyznawania dodatków elektrycznych z urzędu wyłącznie w uzasadnionych okolicznościach sprawy przypadkach.
 4. Rzetelne i terminowe sporządzanie wniosków o przyznanie środków na realizację wypłat dodatku elektrycznego oraz informacji o liczbie toczących się postępowań odwoławczych / sądowych w sprawie wypłaty dodatku elektrycznego.

³⁸ Dotyczy: 1) wykazania nierzetelnych danych w korekcie wniosku o przyznanie środków na realizację wypłat dodatku elektrycznego oraz złożenia tej korekty po terminie określonym w przepisie art. 35 ust. 3 ustawy o dodatku elektrycznym, 2) przekazania informacji o liczbie toczących się postępowań odwoławczych / sądowych w sprawie wypłaty dodatku elektrycznego oraz o łącznej wysokości dodatków elektrycznych będącej przedmiotem tych postępowań Organ przekazał wojewodzie po terminie określonym w przepisie art. 35a ust. 1 ww. ustawy.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Zielonej Górze. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 30 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Zielona Góra, dnia 25 stycznia 2024 r.

Kontroler:

Mariusz Kniat
Doradca prawny

/podpisano kwalifikowanym podpisem
elektronicznym/

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Zielonej Górze

p.o. Wicedyrektor
Włodzimierz Stobrawa

/podpisano kwalifikowanym podpisem
elektronicznym/